

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
Sąd Apelacyjny w Szczecinie
Prokuratura Apelacyjna w Szczecinie
Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie

ACTA IURIS STETINENSIS 6

Kodeks rodzinny i opiekuńczy po wielkich nowelizacjach



ZESZYTY NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO NR 821

Szczecin 2014

Komitet Redakcyjny

dr hab. Zbigniew Kuniewicz prof. US – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
Ryszard Iwankiewicz – Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
Grzegorz Jankowski – Prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie
Józef Skoczeń – Prokurator Apelacyjny
Maciej Żelazowski – Sędzia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
Arkadiusz Windak – Sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie, Przewodniczący II Wydziału
Tadeusz Kulikowski – Zastępca Prokuratora Apelacyjnego
dr hab. Marek Andrzejewski prof. US – Redaktor naukowy
Szymon Słotwiński – Sekretarz redakcji

Rada Naukowa

prof. dr hab. Roman Hauser – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | prof. dr hab. Andrzej Jakubecki – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie | prof. dr hab. Andrzej Marciniak – Uniwersytet Łódzki | prof. dr hab. Mirosław Nazar – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie | prof. dr hab. Zbigniew Ofiarski – Uniwersytet Szczeciński | dr hab. Adam Olejniczak prof. UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | dr hab. Lech Paprzycki – Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie | prof. dr hab. Władysław Rozwadowski – Uniwersytet Szczeciński | prof. dr hab. Tadeusz Smyczyński – Uniwersytet Szczeciński, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk | prof. dr hab. Roman Wieruszewski – Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk | prof. dr hab. Bronisław Ziemianin – Uniwersytet Szczeciński | Rosario Sapienza, Full Professor of International and European Law – The University of Catania School of Law | Ashok R. Patil, Prof. dr L.L.M., Ph.D. – National Law School of India University, Bangalore, Karnataka State (India) | Fursa Svetlana Yaroslavovna, prof. dr hab. honoured lawyer of Ukraine | Svitlana Yaroslavivna Fursa, prof. dr hab. honoured lawyer of Ukraine | Henry Zhuhao Wang, Assistant Professor – China University of Political Science and Law | Prof. habil. dr. Vytautas Nekrosius – Uniwersytet Wileński | Dr John Sorabji – University College, London | José García-Añón, Ph.D. in Law, Full Professor, School of Law – University of València (Spain) | Terekhova Lydia, Professor, Doctor of Law, Omsk state University, Faculty of Law | Masahiko Omura, Doctor of Law, Professor at Chuo University Law School (Tokyo, Japan) | Elena Kudryavtseva, Professor, Law Faculty of Moscow State University | Alexandre Freitas Câmara, Professor Emeritus and Head of Civil Procedure Department at Rio de Janeiro Judicial School | Jayesh Rathod, Associate Professor of Law – American University Washington College of Law | Rett R. Ludwikowski, Ph.D., Professor of Law, Columbus School of Law – The Catholic University of America | Lilia Abramchik, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor – Yanka Kupala State University of Grodno (Belarus) | Prof. dr. Frieder Dünkel, Universität Greifswald, Prof. Emilio Castorina, University of Catania

Lista recenzentów znajduje się na stronie internetowej zeszytu naukowego | <http://wpiaus.pl/actaiuris>

Redaktor naukowy | dr hab. Marek Andrzejewski prof. US

Redaktor tematyczny | Szymon Słotwiński

Redaktor językowy | Joanna Dżaman

Korektor | Joanna Grzybowska

Skład komputerowy | Wiesława Mazurkiewicz



**Wydanie publikacji zrealizowano przy udziale środków finansowych
otrzymanych z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego**

Wersja papierowa jest wersją pierwotną
Pełna wersja publikacji <http://wpiaus.pl/actaiuris>

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne online w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, <http://cejsh.icm.edu.pl>

© Copyright by Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2014

ISSN 1640-6818 | ISSN 2083-4373

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

Wydanie I. Ark. wyd. 33,0. Ark. druk 39,0. Format B5. Nakład 95 egz.

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

DEBATA O USTROJACH MAJĄTKOWO-MALŻEŃSKICH

Tadeusz Smyczyński – Małżeńskie prawo majątkowe – uwagi krytyczne	13
Mirosław Nazar – Nowelizacje i interpretacje małżeńskiego prawa majątkowego – czy potrzebne są zmiany przepisów?	31
Grzegorz Jędrejek – Podział majątku wspólnego małżonków, w skład którego wchodzi prawo do kwatery żołnierskiej	75
Helena Ciepla – Podział majątku wspólnego małżonków po ustaniu wspólności ustawowej w orzecznictwie Sądu Najwyższego	91
Janusz Gajda, Piotr Osowy – Dylematy nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 17 czerwca 2004 roku na przykładzie art. 36 ¹ k.r.o. Aspekty procesowe.....	101
Anita Lutkiewicz-Rucińska – Definicja wykonywania zarządu majątkiem wspólnym małżonków a czynność prawna prowadząca do nabycia przedmiotu majątkowego do tego majątku	123
Anna Urbańska-Lukaszewicz – Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowy Rejestr Sądowy – skuteczne rejestry umów majątkowych małżeńskich? Głos w dyskusji	155
Anna Stępień-Sporek – Kilka uwag o rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków	161
Magdalena Deneka – Umowna zmiana treści ograniczonych praw rzeczowych obciążających nieruchomości należącą do majątku wspólnego małżonków.....	185

Anna Urbańska-Lukaszewicz – Zarząd nieruchomością należącą do majątku wspólnego i służącą małżonkowi do wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności zarobkowej.....	205
--	-----

DEBATA NA TEMAT ZAGADNIENÍ PRAWA FILIACYJNEGO

Jerzy Strzebinczyk – Sugestie zmian w obrębie polskiego prawa filiacyjnego (pod rozważę ustawodawcy).....	227
Joanna Haberko – Dziecko poczęte jako najbliższy członek rodziny.....	243
Elżbieta Holewińska-Lapińska – Rola prawdy genetycznej w decyzji zainteresowanych osób o ustaleniu pochodzenia dziecka od ojca wskutek uznania w świetle orzecznictwa sądów powszechnych w 2011 roku....	263
Barbara Bajor – Ustalenie ojcostwa dziecka pełnoletniego. Uwagi do art. 76 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	285

DEBATA O RELACJI RODZICE–DZIECKO

Wanda Stojanowska – „Porozumienie” rodziców jako przesłanka pozostawienia im obojgu władzy rodzicielskiej po rozwodzie. Wybrane zagadnienia	301
Jacek Mazurkiewicz – „Zanim pomysły nasze szezną wraz z nami”. O zapomnianych projektach reformy prawa rodzinnego	313
Marek Andrzejewski – Relacja rodzice i inne osoby dorosłe a dzieci w świetle nowych przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i niektórych innych ustaw (wybrane problemy)	371
Mieczysław Goettel – Kontrowersje wokół tak zwanej pieczy podzielonej nad małoletnim	401
Agnieszka Gałakan-Halicka – Ograniczenie władzy rodzicielskiej ze względu na rozłączenie rodziców w świetle regulacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	427

Piotr Telusiewicz – Kryteria doboru odpowiednich zarządzeń przy ograniczeniu władzy rodzicielskiej	469
Anna Natalia Schulz – O współczesnych dylematach tworzenia międzynarodowych standardów Rady Europy dotyczących relacji pomiędzy rodzicami i dziećmi	483
Olga Bobrzyńska, Piotr Mostowik – Zwyczajny pobyt dziecka jako podstawa jurysdykcji krajowej oraz łącznik kolizyjny	509

VARIA

Małgorzata Łączkowska – Kilka uwag na temat nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dokonanych w ostatniej dekadzie.....	553
Mirosław Kosek – Ochrona rodziny w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dotyczących zawarcia małżeństwa.....	573
Ewa Kabza – Obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka pełnoletniego po nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 2008 roku.....	585
Anna Sylwestrzak – <i>Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych</i> a unormowania Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.....	611

Anna Urbańska-Lukaszewicz

Instytut Nauk Prawnych PAN

Poznań

**CENTRALNA EWIDENCJA INFORMACJI
O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
I KRAJOWY REJESTR SĄDOWY – SKUTECZNE REJESTRY
UMÓW MAJĄTKOWYCH MAŁŻEŃSKICH?¹
GŁOS W DYSKUSJI**

Streszczenie

W Polsce nie ma obecnie jednego rejestru, do którego małżonkowie wpisyaliby zawarte małżeńskie umowy majątkowe. Częściowo rolę tę spełnia CEIDG oraz KRS. Rejestry nie powodują skuteczności majątkowych umów małżeńskich. Nie wpisuje się do nich rodzaju umowy majątkowej małżeńskiej, a do CEIDG także samego faktu zawarcia umowy.

Słowa kluczowe: małżeństwo, umowa majątkowa małżeńska, rejestr umów majątkowych, Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowy Rejestr Sądowy, skuteczność intercyzy

¹ A. Urbańska, *Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowy Rejestr Sądowy – skuteczne rejestry umów majątkowych małżeńskich?*, „Rodzina i Prawo” 2012, nr 23.

W dyskusji na temat ustrojów majątkowych należy podnieść temat rejestrów umów majątkowych. W Polsce nie ma obecnie jednego rejestru, do którego małżonkowie wpisywaliby zawarte majątkowe umowy małżeńskie. Istnieje jednak Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) oraz Krajowy Rejestr Sądowy (KRS), do których małżonkowie mogą podać pewne informacje dotyczące ustroju majątkowego, w którym pozostają. Czy dane te są wystarczające, aby uznać, że wywołują one skutek wobec osób trzecich?

Ustawodawca wprowadził ochronę kontrahentów małżonków przez uzależnienie skuteczności umowy majątkowej małżeńskiej od tego, czy fakt jej zawarcia oraz jej rodzaj był im wiadomy (art. 47¹ k.r.o.). W literaturze przedmiotu² z reguły wskazuje się cztery rodzaje umów majątkowych małżeńskich: ograniczoną wspólność ustawową, rozszerzoną wspólność ustawową, rozdzielność majątkową i rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków (art. 47 § 1 k.r.o.). Ponadto wyróżnia się także umowę rozwiązującą wcześniej zawartą umowę majątkową³.

W lipcu 2011 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 r. (dalej: SDG)⁴, mocą której utworzono CEIDG (art. 23 SDG i n.). Od momentu uchwalenia ustawy, to jest od 2004 r., czyli przez siedem lat, przepisy oczekiwały na wejście w życie. Do tego czasu były one kilkakrotnie nowelizowane. Zmiany nie obejmowały jednak kwestii stosunków majątkowych między małżonkami.

Informacje udostępniane przez CEIDG są jawne i objęte domniemaniem prawdziwości. Każdy ma prawo dostępu do zgromadzonych w rejestrze informacji. Jeżeli do rejestru zostały wpisane dane niezgodnie z wnioskiem lub bez wniosku, osoba wpisana do CEIDG nie może zasłaniać się wobec osoby trzeciej, działającej w dobrej wierze, zarzutem, że nie są one prawdziwe, jeżeli po wzięciu informacji o tym wpisie zaniedbała wystąpić niezwłocznie z wnioskiem o sprostowanie, uzupełnienie lub wykreślenie wpisu (art. 33 SDG).

Wpisowi do CEIDG podlegają ogóle informacje dotyczące przedsiębiorcy, związane z jego działalnością gospodarczą. Ponadto do rejestru wpisuje się wzmiankę o istnieniu lub ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej

² Cztery rodzaje wymienia K. Pietrzykowski, w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2010, s. 491 i n., J. Ignaczewski, w: *Małżeńskie prawo majątkowe. Komentarz*, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2008, s. 174.

³ J. Gajda, *Umowne ustroje majątkowe*, w: *System prawa prywatnego*, t. 11: *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. T. Smoczyński, Warszawa 2009, s. 445.

⁴ T.j. Dz.U. 2010, nr 220, poz. 1447.

przedsiębiorcy (art. 25 pkt. 1 podpunkt 9 SDG). Jest to informacja wpisywana do rejestru na wniosek przedsiębiorcy (art. 26 SDG). Wpisuje się ją w punkcie 27 wniosku, który brzmi „Informacja o małżeńskiej wspólności majątkowej”. Wnioskodawca, odpowiadając na pytanie, czy „Łączy mnie z małżonkiem wspólność majątkowa”, ma do wyboru dwie odpowiedzi „tak” i „nie”. Małżonek wpisuje także datę, od kiedy ustała wspólność majątkowa. Jest to wpis obowiązkowy. Czy będzie on wpływał na skuteczność intercyzy?

Wpisowi nie podlega rodzaj umowy, co jest przesłanką powoływania się na jej skuteczność, tylko ogólna informacja o tym, czy małżonek pozostaje we wspólności ustawowej bądź czy ona ustała.

Zauważyc także należy, że rozdzielność majątkową można ustanowić nie tylko w umowie, ale też na mocy postanowienia sądu lub z mocy samego prawa. Co prawda wpisowi podlegają także zdarzenia, które wpływają na wspólność ustawową, takie jak informacja o ograniczeniu lub utracie zdolności do czynności prawnych, o ustanowieniu kuratora oraz o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu, o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, zmianie postanowienia o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika i zakończeniu tego postępowania, ale dane te nie są wystarczające dla wywołania skuteczności umowy majątkowej małżeńskiej w stosunku do osób trzecich, jak tego wymaga art. 47¹ k.r.o. Rozdzielność majątkowa powstaje także bowiem przez inne niż wyżej wskazane sytuacje. Zalicza się do nich: orzeczenie separacji, ubezwłasnowolnienie małżonka przedsiębiorcy czy postanowienie sądu na wniosek jednego z małżonków, gdy zaistnieją ku temu ważne powody, lub wierzyciela, gdy egzekucja z majątku według zasad określonych w art. 41 k.r.o. jest bezskuteczna. Wierzyciel małżonka wpisanego do CEIDG nie będzie wiedział, z jakiego powodu małżonkowie pozostają w ustroju rozdzielności majątkowej ani czy zawarli umowę majątkową małżeńską.

Wpisanie wyżej wskazanych danych dotyczących stosunków majątkowych do CEIDG jest niewystarczające, aby uznać, że intercyza jest skuteczna wobec osób trzecich.

Niektóre informacje o stosunkach majątkowych małżeńskich wpisuje się także do KRS. W odniesieniu do wspólników spółki jawnej, członków europejskiego zrępowania interesów gospodarczych, wspólników spółki partnerskiej, wspólników spółki komandytowej oraz komplementariuszy spółki komandytowo-akcyjnej w dziale 1 rejestru przedsiębiorców zamieszcza się dane związane

z ich sferą osobistą (art. 38 ust. 2a ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym). Są to informacje o pozostawaniu w związku małżeńskim, zawarciu małżeńskiej umowy majątkowej, powstaniu rozdzielności majątkowej między małżonkami, ograniczeniu zdolności do czynności prawnych. Są to wiadomości, które podmiot dokonujący wpisu jest zobowiązany zgłosić (art. 47 KRS).

Należy zauważyć, że istnieje domniemanie powszechnej znajomości wpisów do rejestru przedsiębiorców (art. 15 KRS), dlatego zamieszczenie w nim informacji o stosunkach majątkowych małżeńskich spowoduje, że wierzyciel nie będzie mógł zasłaniać się nieznajomością wpisu w rejestrze.

Rejestrując spółkę osobową, jej wspólnik wpisuje informację o tym, czy pozostaje w związku małżeńskim, czy została zawarta małżeńska umowa majątkowa oraz czy powstała rozdzielność majątkowa między małżonkami⁵. Wierzyciel zatem wie o tym, że wspólnik zawarł umowę majątkową małżeńską, co jest jedną z przesłanek powoływania się na jej skuteczność. Kodeks rodzinny i opiekuńczy wymaga jednak kumulatywnie, aby wierzyciel został poinformowany także o rodzaju umowy. Natomiast z KRS uzyskuje on jedynie informację, że wspólnik pozostaje w umownym ustroju rozdzielności albo w umownym ustroju wspólności. Należy zauważyć, że Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje dwa rodzaje rozdzielności i dwie możliwości zmiany wspólności przez jej ograniczenie albo rozszerzenie. Wierzyciel nie zna zatem rodzaju umowy majątkowej małżeńskiej, jakiej podlega wspólnik.

Przesłanki skuteczności intercyzy określa Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Należy zatem uznać, że wpisy do KRS nie są wystarczające z uwagi na to, że nie informują wierzyciela o rodzaju umowy. Nie powodują skuteczności z art. 47¹ k.r.o., zatem nie zwalniają małżonka od obowiązku informowania kontrahentów o rodzaju umowy majątkowej. Ostrzegają one tylko wierzyciela o tym, że wspólnik spółki osobowej może mieć podpisaną intercyzę. Natomiast pozostałe przepisy nie nakładają na osobę trzecią żadnego obowiązku staranności, aby ustalić szczegółowo tę kwestię.

Należy zauważyć, że dzięki domniemaniom stworzonym w ustawie o KRS wpis do rejestru pozwala jedynie małżonkowi wykazać, że kontrahent wiedział o zawartej umowie majątkowej. Musi on jednak udowodnić, że poinformował go o rodzaju tej umowy.

⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów urzędowych formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania z dnia 21 grudnia 2000 r., Dz.U. nr 118, poz. 1247, ze zm.

Ustawodawca, nowelizując przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nie znowelizował odpowiednio Kodeksu spółek handlowych i Ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepisy te wymagają doprecyzowania, aby bez wątpliwości chroniły małżonków i ich kontrahentów. Ponadto celowe wydaje się wprowadzenie możliwości wpisywania informacji o umowach majątkowych małżeńskich dla członków zarządu spółek kapitałowych.

Ustawodawca utworzył dwa rejestry, w których są zamieszczane informacje o stosunkach majątkowych małżeńskich. CEIDG i KRS ewidencjonują przedsiębiorców, wspólników spółek i członków zarządu spółek kapitałowych. Stwarzają także domniemanie prawdziwości wpisów i ich jawności. *De lege lata* rejestry nie powodują skuteczności umów majątkowych małżeńskich. Nie wpisuje się do nich rodzaju małżeńskiej umowy majątkowej, a do CEIDG – także samego faktu zawarcia umowy. Należy zatem odpowiednio znowelizować ustawę o swobodzie działalności gospodarczej i KRS oraz stosowne akty wykonawcze, tak aby wpis informacji o umowie majątkowej małżeńskiej i jej rodzaju był skuteczny wobec osób trzecich. W obecnym brzmieniu ustawy te nie zawierają podstaw do zapewnienia tego, tak istotnego skutku. Natomiast w dalszej kolejności należy rozważyć utworzenie jednego rejestru, który mógłby być prowadzony na przykład przez notariuszy sporządzających omawiane umowy.

Źródła prawa

Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 października 2010 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2010, nr 220, poz. 1447.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów urzędowych formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania z dnia 21 grudnia 2000 r., Dz.U. nr 118, poz. 1247, ze zm.

Literatura

Gajda J., *Umowne ustroje majątkowe*, w: *System prawa prywatnego*, t. 11: *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red T. Smoczyński, Warszawa 2009.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, red K. Pietrzykowski, Warszawa 2010.

Małżeńskie prawo majątkowe. Komentarz, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2008.

Urbańska A., *Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowy Rejestr Sądowy – skuteczne rejestry umów majątkowych małżeńskich?*, „Rodzina i Prawo” 2012, nr 23.

**CENTRAL REGISTRATION AND INFORMATION ON BUSINESS
AND THE NATIONAL COURT REGISTER-EFFECTIVE RECORDS
OF MARITAL PROPERTY AGREEMENTS?
THE VOICE IN THE DISCUSSION**

Summary

In Poland, there are no registry to which spouses would enter marital property agreements. Partially fulfills this role Central Registration and Information on Business and National Court Register. The registers do not cause the effectiveness of marital property agreements. The spouse could not enter to them the kind of marital property agreement and to Central Registration and Information on Business also the fact of concluding the contract.

Translated by Anna Urbańska-Łukaszewicz

Keywords: marriage, marital property agreements, register of property contracts, Central Registration and Information on Business, National Court Register, the effectiveness of prenup